

Hoofdkop = Zonder de familie Hoeve geen Skeeve Skaes.

Intro = Warme chocolademelk, stampot en schaatsen. Hollandser kan het bijna niet. Heel schaatsminnend Nederland kent de Skeeve Skaes; een kroeg vol schaatshistorie en winterse nostalgie. De familie Hoeve is al vijftientig jaar het geheim achter het succes.

Tekst: Marloes de Moor, Foto's: Dingena Mol

“Je krast niet. Je moet meer door je knieën. Ik zie het toch, Joke.”

Op gedempte toon geeft een man boodschappen door in een apparaat dat hij dicht tegen zijn oor houdt. Zijn hand bedekt het toestel vrijwel volledig. Voor hem, op het houten tafelblad, staat een royaal glas bokbier. Hij neemt er een slok van en buigt dan zijn bovenlichaam naar het raam. Buiten moet het koud zijn. Schaatsers aan de kant springen om warm te blijven. In de verte ploegt een figuurtje in het blauw met stramme bewegingen voort. “Pak je weer de verkeerde bocht. Jawel.” Vanachter het raam van café ‘de Skeeve Skaes’ dirigeert de man zijn wederhelft die buiten op de schaats staat. Hoofdschuddend drukt hij tenslotte de mobiele telefoon uit. “Ze snapt het niet.” En dan richting de bar: “Doet u voor mij nog een bokbier.”

Het is half vijf en nog rustig in café Skeeve Skaes bij de Jaap Edenbaan. Boven de kale boomtoppen verheft zich de geel-rode gloed van een door dunne wolken gesmoorde zonsondergang.

Uitbater Jac Hoeve (56) viert dit jaar het vijftiengste jubileum. De uitspanning zelf bestaat al sinds 1961, maar sinds 1986 zwaait Jac de scepter. Al is Jac niet echt het type dat met een scepter zwaait. Holle grootspraak is aan hem niet besteed. Zijn naam spreek je dan ook gewoon uit als Jak en niet als ‘zsjak’ of ‘djek’. Hij mag dan ‘het gezicht’ van de Skeeve Skaes zijn, hij doet het liefst de afwas in de keuken. “Lekker rustig. Niks aan mijn kop.” Volgens zijn vrouw Sonja die vooral achter de schermen opereert en beroemd is om haar stampotten is hij eigenlijk vrij verlegen. “Achter de bar niet, maar daarbuiten wel degelijk.”

Als zeventienjarige jongen kreeg Jac een bijbaantje bij Tante Miep en Ome Bram Koopmans (de legendarische baanwielrenner), destijds uitbaters van het café.

“Ik zat aan de bar en het was erg druk. ‘Kun je even helpen, schat?’ vroeg Tante Miep. Sindsdien ben ik nooit meer weggegaan.” In 1986 werd zijn droom werkelijkheid en nam hij de zaak van het echtpaar over. “Het was destijds een sportkantine, met vloerbedekking op de grond. Ik had iets anders voor ogen: veel hout en nostalgie.” Hij haalde oude eikenbomen bij een houthandelaar. Daarvan zaagde hij samen met een gepensioneerde meubelmaker planken. “We maakten ze met staalwol glad. Dat werd de lambrisering. Het gedeelte met de spiegels komt uit een oude Belgische bioscoop.”

Ook veel ander meubilair, soms 110 jaar oud, haalde hij uit Mechelen.

Glas-in-looddeuren vond hij gewoon bij de vuilnis. 136 houten stoelen kreeg hij van de WSV Scholengemeenschap die werd gesloopt. En zo ontstond langzaam de Hollandse gezelligheid waar Jac naar zocht. Hij doopte de kroeg om in ‘de Skeeve Skaes.’ “Ik ben een Zaankanter en zocht naar een Zaanse naam. Dus ik ben naar het gemeente-archief gegaan en heb opgezocht wat ‘Scheve Schaats’ in het Zaanse is. Skeeve Skaets dus. Jammer genoeg vergat ik die ‘t’. Maar Skeeve Skaes klinkt ook goed.”

Aan de wanden prijken vergeelde prenten en ouderwets gesneden shirts van oud-coryfeeën als Kees Verkerk en Ard Schenk. Maar nog het meest in het oog springen de honderden schaatsen die aan de muur en aan het plafond hangen. De meeste exemplaren zijn schenkingen van bezoekers.

De ‘kantine’ die voorheen niet veel meer behelsde dan koek en zopie groeide uit tot een volwassen eetcafé. Behalve Sonja staan ook dochter Renée (27) en ex-vrouw Marga fulltime in de zaak. In het begin stond Sonja bij het uitgeefluik broodjes kroket en sateetjes te verkopen, nu gaan er dagelijks een kleine 150 porties stampot doorheen. “Dat is onze specialiteit geworden. We hebben acht verschillende soorten. In de loop der jaren is het steeds meer mijn eigen recept geworden,” vertelt Sonja. De dertig jaar oude stampotpan is 45 cm hoog en heeft een diameter van 45 cm, de stamper is 1 meter 10. Aan dat stampen heeft Sonja een paar getrainde bovenarmen over gehouden. “Het is best zwaar, maar ik ben het gewend.”

<tk> Oud-Hollands gevoel

Het lijkt alsof de tijd heeft stilgestaan in de Skeeve Skaes en dat ligt niet alleen aan het interieur. Ook niet aan de generatie die nog wol op blote huid verdraagt en probleemloos karnemelk drinkt: de groepjes 75-plussers die nog

wekelijks op de schaats staan. Dat oud-hollandse gevoel heeft veel meer te maken met gemoedelijkheid en je zou haast zeggen: onschuld.

Roemer (13) en Daan (14) drinken altijd samen een colaatje na het schaatsen. Roemer zat eerst op voetbal. Vond hij minder leuk. “Schaatsen is gezelliger”, zegt hij. En van voetbalhumor heeft hij hier ook geen last. Niemand pist in de shampoofles, niemand laat boeren die naar paprikachips ruiken en niemand voelt de aandring een frikadel voor zijn gulp te houden. “Maar, schaatsers maken ook wel grapjes, hoor”, zegt Roemer. Zijn vriendje schiet al in de lach nog voordat Roemer begint te vertellen: “Laatst hadden we de handschoenen van Daan verwisseld met de roze met witte stippeltjesswanten van zijn zusje.” De jongens lachen er onbedaarlijk om. Emanuel Bles (74), schaatsleraar bij de Amsterdamse IJclub, lijkt zo weggelopen uit een sprookjesboek: geruststellende oogopslag in een blozend gezicht. Kinderen zijn dol op hem. Dag in dag uit staat hij op de baan. Rond Sinterklaastijd vulde hij met aandoenlijke ijver voor alle kinderen driehonderd zakjes met snoep en pepernoten.

Boukje Broekhuizen (81) is de levende agenda van de Amsterdamse IJclub. Voor haar op tafel staat een kaartenbak met daarin alle nieuwe abonnementen. Ze bewaakt ook de spullen die de kinderen hebben achtergelaten tijdens de schaatsles: een bult met portemonnees, mobiele telefoons, iPhones, horloges, fluoriserende polsbandjes en andere eigendommen die getuigen van een andere, modernere wereld. Wekelijks bezoeken de leden van 23 schaatsverenigingen de Jaap Edenbaan én de Skeeve Skaes. Vooral op de trainings- en lesavonden stroomt het rap vol. Op de houten vloer ligt een kleurrijk maanlandschap van tassen, jassen en trainingspakken. Renée laveert daar behendig tussendoor met dienbladen vol glazen bokbier en Gerardus. Teruggekeerd bij de bar tegen haar vader: “Nog dertien Gerardus, papa.”

De muziek is nauwelijks hoorbaar. “Mensen moeten met elkaar kunnen praten,” vindt Jac.

Een verzuchting als ‘In de zomer krijg ik altijd complimenten over mijn benen, maar in de winter wilde ik dat ik X-benen had’ kan hier rekenen op begrip en herkenning. Schaatsen is immers de bindende factor; het bokbier de beloning voor inspanning.

De vrienden Jack (66) en Henk (57) hebben zoals meer stamgasten hun eigen tafel, vlak naast de bar. Al twintig jaar zijn ze kind aan huis. “Lange tijd dachten ze dat we homofiel waren, totdat we een keer onze vrouwen meenamen. Toen was het snel over,” lacht Henk. Weer of geen weer: de twee staan op de schaats. De elementen en de stampot, daar gaat het om. Met snijdende storm en temperaturen ver onder het vriespunt. Het deert de mannen niet. “Er zijn avonden geweest dat we bijna omver geblazen werden. Maar je weet: straks wacht de stampot. En de familie Hoeve. Zonder hen geen Skeeve Skaes.”

<tk> Brandschoon

De meeste bezoekers komen binnen in schaatskleding. “Daardoor is iedereen gelijk. Geen onderscheid in mode. Je kunt niet zien of iemand een bouwvakker of professor is,” zegt Jac.

Bij ‘de poort’ van de Jaap Edenbaan lijken die criteria wat anders te liggen. De cassière is *not amused* een Parool-verslaggever en fotograaf binnen haar klandizie aan te treffen. En zéker niet als die voor de Skeeve Skaes komen. “Vult u eerst maar een aanvraagformulier in op de website. U komt hier niet zomaar binnen. En nee, u mag ook geen kaartje kopen.” Na enig soebatten blijkt toegang toch tot de mogelijkheden te behoren.

Het schetst in een paar minuten hoe de verhoudingen tussen de Skeeve Skaes en de Jaap Edenbaan liggen. Niet al te best. De Skeeve Skaes is een zelfstandige onderneming. Het bestuur van de Jaap Eden ziet liever dat het huurcontract met Jac wordt beëindigd, zodat zij alles in eigen beheer hebben en meer omzet draaien. Jac won de rechtszaak daarover, maar de kwestie sleept zich nog altijd voort. “Ik zou het graag in harmonie oplossen, maar je ziet: zo eenvoudig is dat niet,” zegt Jac. Hij laat zijn humeur er niet door vergallen. Voorlopig is hij niet weg: “Mijn dochter doet het 75-jarig jubileum en mijn kleinzoon het 100-jarig.”

De eenjarige Sem, kind van zijn Jac’s oudste zoon, heeft vooralsnog zijn handen vol aan een doosje krenten. Jac oogt op het eerste gezicht niet als een doorgewinterde kroegbaas: sportief postuur, geurend naar after shave, het haar netjes in model, modieuze brillmonturen. Die uiterlijke verzorging is ook terug te vinden in zijn café. Stamgast Henk haalt een vinger langs de onderkant van de bar. “Altijd brandschoon.”

Sonja en Renée weten dat maar al te goed. De blinkende keuken van de Skeeve Skaes is er eentje waar de Smaakpolitie bijzonder ‘vrolijk’ van zou worden. “Zo is mijn vader,” zegt Renée. “Mega netjes. Is het een rommeltje, dan is ie helemaal van slag af.” Sonja beaamt het: “Heeft hij van zijn moeder. Vroeger noemde ze hem bleekie. Was altijd met bleekwater in de weer. Bijna ziekelijk is het.”

Zit er een vingerafdruk op het roestvrijstaal, dan is het ‘wie heeft daar aangezeten?’ En altijd even een theedoek rechthangen bij binnenkomst.

“Een loodgieter zag de glimmende koperen leidingen en viel steil achterover. Had hij nooit meegemaakt. Jac poetst ze namelijk elke dag op. De Keuringsdienst van Waren kwam tot de slotsom dat ze het een beetje overdreven vonden, zo netjes. Diezelfde Keuringsdienst vierde met het personeel een feestje bij de Skeeve Skaes, omdat ze het daar wel aandurfd. “Een beter compliment kun je niet krijgen,” zegt Jac.

<tk> Nieuwe liefdes

Een grijze sneeuwvlucht kondigt de winter aan. Slordig dalen de eerste vlokken neer. Schaatsers komen naar binnen met rode neuzen en een aureool van kou om zich heen. Ze blazen hun handen warm en vragen zonder uitzondering om warme chocolademelk met slagroom.

Emmy de Ridder (79) heeft zich vlakbij het raam genesteld, de nek diep in de kraag van haar jas. Buiten, in de schemering, doemt een breekbare gestalte op. Voorzichtig schuifelend zoekt hij zijn weg en leunt op een stok. Als hij Emmy ziet zitten, heft hij de stok even op. Zij wuift op haar beurt. Haar ogen lichten op en over haar gezicht glijdt een vaag verlangen. “Dat is Jan. Vroeger zwierden we samen. Jan was een zwierder.”

En dan na enige stilte en een slok thee, kortaf: ‘Maar nu is-ie mank.’”

Een eindje verderop zit een schaatser de krant te lezen. Een meisje schuift bij hem aan. Hij maakt een plek voor haar vrij en zit daardoor zelf een beetje op de tocht. Ze lachen naar elkaar, zonder dat er iets leuks gebeurt.

Jac en Sonja hebben heel wat nieuwe liefdes zien opbloeien. En als gevolg daarvan ook wel eens wat drama, zoals die keer dat een razende echtgenote over het hek klom om haar overspelige man op te halen. Die had tijdens het schaatsen een contact opgedaan dat wat meer om het lijf had dan een praatje over pootje-over.

<tk> Ard en Keessie

Helemaal achterin het café is de zogenaamde Kees Verkerkbocht, een aparte ruimte die nu en dan verhuurd wordt voor bedrijfsuitjes of trouwerijen, maar toch vooral een eerbetoon aan de schaatser is. Een minimuseum. Verkerk heeft die naam zelf ooit bedacht. Hij werd net als Ard Schenk groot op de Jaap Eden baan. Ard en Keessie zijn onlosmakelijk verbonden met de Skeeve Skaes. Overal zijn dan ook relikwieën van de twee te bewonderen: gedragen schaatsshirts, schaatsen, beschilderde borden, medailles en foto’s.

Verkerk, woonachtig in Noorwegen, doet de Skeeve Skaes bij elk bezoek aan Nederland aan.

En toevallig is hij er. Dat blijft niet onopgemerkt. Twee vrouwen van rond de zestig jaar vliegen meteen op hem af. “Keessie!” Ze willen een handtekening, en als het kan ook samen op de foto. Vooruit dan, Kees is de beroerdste niet en trekt ze naar zich toe, wang tegen wang.

Aan de bar zit een man die herhaaldelijk het begin van een anekdote aankondigt: “Ik heb hem nog zien schaatsen in Deventer. Twaalf jaar was ik.” Maar niemand hoort hem.

Kees lacht wat verlegen, en toch wel ingenomen met al die aandacht. Hij drentelt rond in ‘zijn thuishaven’, met in zijn kielzog Hans van der Gouw, een jolige reisagent.

Kees bewaart warme herinneringen aan de toiletten in de Skeeve Skaes. In de tijd dat de winters nog streng waren, sloot zich voor de wedstrijd op in de wc. “De muts van mijn moeder trok ik tot ver over mijn oren en mijn voeten zette ik tegen het kachelkje. Als er iemand aan de deur rammelde, trok ik snel mijn benen omhoog, zodat het leek alsof er niemand op zat.”

“16:01.0 reed ik in 1966 op de 10 km,” memoreert Kees. Ja, bij die wedstrijd had hij ook van tevoren op het toilet gezeten. “16 minuten?! Was je dan tussendoor ook nog naar de wc geweest?” lacht van der Gouw.

Kees Verkerk is niet de enige bekende schaatser die de Skeeve Skaes nog trouw bezoekt. Nu en dan is er een reünie waar sporters als Erik Hulzenbosch, Henk Angenent, Ard Schenk, Yvonne van Gennip en Frits Schalijs die goeie ouwe tijd herdenken. De 98-jarige Jaap Havekotte, uitvinder van de Vikingschaats en de man achter Ard en Keessie, komt regelmatig met zijn zoon Jaap junior een hapje eten.

<tk> Sonja’s stamppot

De familie Hoeve kent de meeste bezoekers van gezicht en een groot deel zelfs bij naam.

Bekend zijn bijvoorbeeld ‘De Blauwbekkers’ die een vaste tafel hebben en elke dinsdagavond komen eten. Deze heren hebben zelfs een eigen zilveren juskom waarin hun geuzennaam ‘De Blauwbekkers’ is gegraveerd. Nanno Kroeze, Juan van Eck, Steven Vis, Ton van der Meer en Taco van der Mast, gekleed in lamswollen truien, zijn vrienden, afkomstig uit Laren en Blaricum. Ze zijn tussen de 55 en 65 jaar oud en in de laatste fase van een glansrijke carrière in het bedrijfsleven of de gezondheidszorg. “We hebben ook een patholoog anatoom, een headhunter en een huisarts in ons midden. En een buitenlid in Dubai,” laat Nanno weten. Voorafgaand aan het schaatsen, stuurt Taco altijd een email rond. Het betreft een spitsvondig betoog in formeel-archaïsche bewoordingen, met een wat studentikoze ondertoon. De brief is het startsein voor een digitale correspondentie en maakt de voorpret voor de dinsdagavond compleet.

De gemene deler is schaatsen. En buiten het schaatsen: Sonja. De beste kok van Nederland. Sonja’s stampot is volgens de mannen ongeëvenaard. In één woord: tóp. In het begin heeft Jac nog aarzelend gevraagd of ze niet liever carpaccio wilden eten. Maar nee! Die krijgen ze overal. Het gaat juist om die stampot.

“Keihard werkende ondernemers zijn het,” besluit Steven Vis.

Hard werken is het inderdaad. Twaalf uur sluit de zaak en dan moet er natuurlijk nog schoongemaakt worden. Tegen twee uur ‘s nachts rijden Jac en Sonja naar hun huis aan het Westerdok. ’s Morgens vroeg gaan de deuren alweer open. Zeven dagen per week. “Een sociaal leven hebben we niet. In de zomer zijn we zes maanden vrij. Dan zitten we veel in Spanje. Ik zet die knop meteen om, mijn man moet altijd even afkicken.”

Jac kijkt naar het sprookjesachtig wit tafereel dat zich buiten afspeelt. Schaatsers glijden ronde na ronde voorbij, als poppetjes in een carroussel. Hij geniet ervan: ‘Het kan mij niet genoeg sneeuwen.’ Tegen een binnenkomende gast die de sneeuw uit zijn muts schudt: “Ha Ger. Een bokbier? Hoe is het met je knie?” En heel even dwaalt zijn blik af naar een kring gemorste chocolademelk.